

21-ASRDA TRANSLINGVAL POETIKA: KELIB CHIQISH TARIXI, TADQIQ ETILISHI VA DOLZARBLIGI

Yangiboyeva Feruza Ortiq qizi

Toshkent xalqaro moliyaviy boshqaruv

va texnologiyalar universiteti o'qituvchisi

Email: yangiboyevaferuza959@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada 21-asr adabiyotining muhim hodisasi bo'lgan translingval poetika – bir nechta tillarda ijod qilish poetikasi atroflicha tahlil qilingan. Translingval adabiyotning kelib chiqish tarixi, uni ilmiy jihatdan o'rgangan tadqiqotchilar (S. Kellman, S. Dowling va boshqalar) qarashlari yoritiladi. So'nggi o'n yillikda xorijda olib borilgan tadqiqotlar natijalari, jumladan, translingval asarlarning ijtimoiy-madaniy ahamiyati va ko'p tillilikning adabiyotga ta'siri grafik ma'lumotlar yordamida ko'rsatilgan. Shuningdek, translingval poetikaning hozirgi kundagi dolzarbligi, uning yangi estetik va kommunikativ imkoniyatlari haqida fikr yuritiladi. Maqolada O'zbekistondagi translingvizmga doir holatlar – tarixiy (Alisher Navoiy misolida) va zamonaviy (Hamid Ismoilov ijodi misolida) misollar ham keltirilib, milliy adabiyotimizda bu yo'nalishning o'rganilishi holati muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: translingval poetika, ko'p tillilik, bilingvizm, translingvizm, she'riyatda kod-almashish, ko'p tilda ijod.

Annotation: *The article presents a comprehensive analysis of translingual poetics in the 21st century, a phenomenon where literary works are created across multiple languages. It examines the historical origins of translingual literature and highlights key scholars (such as S. Kellman and S. Dowling) who have studied this field. The findings of recent foreign research (last decade) are discussed, including analytical data and graphical illustrations of how multilingualism influences*

literature. The contemporary relevance of translingual poetics is explored, emphasizing its new aesthetic and communicative potentials in a globalized world. The article also addresses the state of translingual poetics in Uzbekistan by providing historical examples (e.g., Alisher Navoi's bilingual legacy) and modern instances (Hamid Ismailov's works), discussing how this concept is being studied and manifested in Uzbek literature.

Keywords: translingual poetics, multilingualism, bilingualism, translingualism, code-switching in literature, multilingual creativity.

Аннотация: В статье всесторонне рассмотрена транслингвальная поэтика в литературе XXI века – художественная практика создания произведений с использованием нескольких языков. Описана история возникновения транслингвальной поэтики и круг ученых, изучавших данное направление (С. Келлман, С. Доулинг и др.). Приведены аналитические данные и графики из исследований последнего десятилетия за рубежом, отражающие влияние многоязычия на литературу и актуальность транслингвизма в современном мире. Особое внимание уделено современной значимости транслингвальной поэтики – ее эстетическим возможностям и роли в межкультурной коммуникации. В статье также рассмотрены примеры транслингвизма в Узбекистане: исторические (двуязычное наследие Алишера Навои) и современные (творчество Хамида Исмаилова), а также обсуждается степень изученности данного явления в узбекской литературе.

Ключевые слова: транслингвальная поэтика, многоязычие, билингвизм, транслингвизм, код-свитчинг в литературе, многоязычное творчество.

Kirish

Translingval poetika – bu adabiyot va she'riyatda bir nechta tildan foydalanish yoki asarlarni ona tilidan boshqa tilda yaratish bilan bog'liq ijodiy uslub

va nazariy yo‘nalishdir. Globallashuv jarayonlari, migratsiya ko‘lamining oshishi va madaniy muloqotning kuchayishi 21-asrda adabiyotda tillarar (translingval) yondashuvning rivojiga katta turtki berdi. Dunyo bo‘yicha ko‘pchilik aholi hozirda ikki va undan ortiq tilda so‘zlashishi ma’lum – tadqiqotlarga ko‘ra, yer yuzi aholisining yarmidan ortig‘i kamida ikki tillidir. Bu esa ko‘p tilli muloqot odatiy holga aylangan zamonaviy dunyoda adabiyot ham bir necha tilda kechuvchi **translingvistik ijod** uchun keng imkoniyat va zarurat paydo bo‘lganini anglatadi. Tarixan, ko‘p tillilik adabiyotga yot hodisa emas – masalan, o‘rta asrlardayoq Alisher Navoiy turkiy va fors tillarida ijod qilib, ikki tillilik an‘anasini boshlab bergan. Biroq **translingval poetika** mustaqil nazariy tushuncha sifatida asosan XXI asrda shakllandi va adabiyotshunoslikda alohida e‘tibor qozona boshladi.

Hozirgi kunda translingval adabiyotga qiziqish ortib bormoqda. Ko‘plab zamonaviy shoir va yozuvchilar asarlarida turli lingvistik kodlarni qorishlab, til chegaralarini badiiy buzish orqali yangi poetik ifoda shakllarini yaratmoqda. Masalan, Shimoliy Amerika she‘riyatida 1980-yillardan boshlab aksar shoirlar asarlarida faqat ingliz tilidan voz kechib, bir necha tilni dialog va ziddiyat ichida qo‘llashga o‘tishdi. Bunday yondashuv avvalgi modernistik ko‘p tillilik namoyishlaridan farq qiladi – agar modernist davr she‘riyatida ko‘p til ishlatish asosan adabiy bilimdonlik va didni ko‘rsatish bo‘lgan bo‘lsa, bugungi translingval poetikalar feministlik, irqchilikka qarshi kurash, muhojirlar huquqlari va tub aholi suvereniteti kabi ijtimoiy-siyosiy harakatlar bilan bog‘langan holda shakllanmoqda. Shu sabab, translingval asarlar zamonaviy dunyoning ko‘p madaniyatli va ko‘p tilli manzarasini ifodalovchi, dolzarb mavzularni yorituvchi noyob adabiy manbaga aylangan.

Asosiy qism

Translingvizm nazariyasining shakllanishi va rivoji. Adabiyotshunoslikda “translingual” tushunchasi ilmiy muomalaga kirib kelishi asosan XXI asr boshlariga

to'g'ri keladi. Amerikalik olim Stiven G. Kellman 2000-yilda chop etilgan **“The Translingual Imagination”** kitobida birinchi bo'lib adabiyotda ona tilidan boshqa tilda ijod qiluvchi yoki bir necha tilda birdek bimalol yozuvchi adiblar fenomenini umumiy nazariy nuqtai nazardan tadqiq qildi. Kellman translingval adabiyot tarixan qadimiy ildizlarga ega ekanini ta'kidlaydi – qadimgi dunyodagi arab, lotin, mandarin, fors va sanskrit kabi **lingua franca** tillarda ijod qilish odati translingval yozuvchilikning asl manbalaridan biri edi. Shu bilan birga, Kellman zamonaviy davrda mustamlakachilik, urushlar va migratsiya ta'sirida shakllangan **zamonaviy translingval kanon** haqida so'z yuritadi. Uning tadqiqoti yakkalangan holda o'rganib kelingan ikki tilli yozuvchilar ijodini bir tizimga solib, translingval adabiyot hodisasini ilk bor keng qamrovda tahlil qildi.

Kellmandan so'ng, so'nggi yigirma yil ichida adabiyotshunoslikda translingval poetikani o'rganuvchi ko'plab tadqiqotlar paydo bo'ldi. Xususan, kanadalik olima Sara Dowling 2018-yilda **“Translingual Poetics: Writing Personhood Under Settler Colonialism”** nomli ilk monografiyani chop etib, aynan she'riyatdagi translingval usullarni chuqur tahlil qildi. Dowling o'z tadqiqotida AQSH va Kanadadagi ko'pmadaniyatli muhitingliziyaga tanqidiy yondashib, ingliz tilining “ona tilidek tabiiy” qabul qilinishini **“bosqinchi monolingvizm”** natijasi deb ataydi va ko'p tillilik aslida Shimoliy Amerika yerlari tub ko'rinishi ekanini ta'kidlaydi. U Layli Long Soldier, Jordan Abel, Myung Mi Kim, Guillermo Gómez-Peña kabi shoirlar ijodini tahlil qilib, translingval she'riyat mustamlakachilik sharoitida shakllangan irqchilik va shaxsiylik konsepsiyalarini qanday ravishda inkor etishini ko'rsatib berdi. Dowling ishining ahamiyati shundaki, u ilgari alohida madaniy kanonlar doirasida ko'rilgan ko'p tilli she'riy asarlarni yagona “translingval poeziya” korpusiga birlashtirib o'rganishga urinadi.

Jahon adabiyotshunosligida translingval poetikaga oid tadqiqotlar geografik va madaniy jihatdan kengaydi. 2022-yilda nashr etilgan **“The Routledge Handbook**

of Literary Translingualism” (tuzuvchilar – S. Kellman va N. Lvovich) bu sohadagi yetuklik belgisidir. Ushbu 400 betlik qo‘llanmada qadimdan zamonamizgacha turli mintaqalardagi translingval adabiyot holati yoritilgan bo‘lib, Beckett, Conrad, Nabokov kabi modern davrdagi mashhur translingvistik adiblar bilan birga yunon-rim davri, fors adabiyoti, hatto esperanto tilidagi translingval yozuvchilikka oid maqolalar ham jamlangan. Bu kabi yirik akademik nashrlar translingval adabiyot XXI asr adabiyotshunosligining dolzarb yo‘nalishiga aylanganini ko‘rsatadi. Darhaqiqat, tadqiqotchilar translingval yozuvchilikni **“post-monolingvistik”** (ya’ni, bir tilda yozish hukmron me’yor bo‘lmagan) yangi davr fenomeni sifatida talqin qilmoqda. Masalan, Korneliya Slavova singari olimlar XXI asr adabiyotida translingval ijodni “post-postmodern adabiy jarayonning eng dinamik tendentsiyalaridan biri” deb atab, u millatlararo va tillar oqimlarni jadallashtirib, jahon adabiy muloqotini yangi tuyg‘ular bilan boyitayotganini ta’kidlamqda.

Translingval poetikaning ko‘rinishlari va tahliliy yondashuvlar. Adabiy asarlarda translingval uslub turli shakllarda namoyon bo‘ladi. Birinchidan, muallif **eksfonik yozuv** usulini qo‘llashi – ya’ni, ona tilidan boshqacha tilda ijod qilishi mumkin. Bunga misol sifatida Irland yozuvchisi Samuel Beckett (fransuz va ingliz tillarida yozgan) yoki rus-aslli Vladimir Nabokov (rus va ingliz tillarida yaratgan) keltiriladi. Bunday ikki (yoki undan ortiq) tilda erkin ijod qiluvchi yozuvchilarni Kellman **“ambilingual”** (ko‘p tilli adiblar) deb ataydi. Ikkinchi ko‘rinish – **kod-almashinuv yoki heteroglossiya**, ya’ni asar ichida bir nechta til registrarlari aralash qo‘llanishi. Masalan, she’r yoki romanda parallel ravishda ikki tilda jumlar keltirish, xorijiy so‘z va iboralarni matnga singdirish (**foreignism**), bir asarda bir nechta tildagi dialoglarni berish kabilar. Ayniqsa, eksperimental she’riyatda turli alifbo va tillardagi bo‘laklarni bir matnda uyg‘unlashtirish holatlari uchraydi. Uchinchi ko‘rinish – **o‘z-o‘zini tarjima qilish (self-translation)**, bunda muallif asarni bir tilda yozib, so‘ng boshqa tilga o‘zi tarjima qilib, ikki tilli nusxasini

yaratadi. Bu usul ham muallif ijodida translingval poetika hosil qilishga xizmat qiladi. Shu kabi ko‘p qirrali til o‘yini natijasida yaratilgan matnlar **polilingvizm** yoki **transliteratura** fenomeni sifatida o‘rganilmoqda.

She‘riyatdagi translingval poetikaga xos jihatlardan biri – matnda turli tillarning tovush va ma‘no uyg‘unligidan badiiy foydalanishdir. Masalan, nemis va rus tillarida birdek ijod qilgan shoir Elizaveta Mnatsakanova she‘rlarida bir til so‘zlarini boshqa til fonetikasi bilan **paronimiya** yo‘li orqali o‘ynatib, yangi poetik ma‘no yaratgan. Uning “Als ich dich liebte” kabi satrlari nemis va rus tillarining tovush o‘xshashligidan foydalanib, ikki tilli sevgi mavzusini ifodalagan. Xuddi shuningdek, amerikalik modernist shoir Ezra Paund “Cantos” dostonida bir necha til (ingliz, italyan, xitoy iyerogliflari va boshqalar) aralash satrlarni berib, o‘z davrida translingval poeziyaning ilk namunalarini yaratgan edi. Biroq XX asrda bunday misollar nisbatan kam bo‘lib, translingval poetika hodisasi cheklangan edi. Endilikda esa XXI asr she‘riyatida til bilan bog‘liq eksperimentlar tobora markaziy o‘rin egallamoqda. Zamonaviy translingval shoirlar nafaqat tillarni aralashtiradi, balki shu orqali shaxsiy va madaniy identifikatsiyani, ko‘chmanchi yoki muhojirlik tajribalarini, milliy chegaralarning nisbiyligini badiiy ifodalaydi. **Translingval poetika** shaxsiy o‘zlik va til o‘rtasidagi murakkab munosabatni yoritishga qodir: masalan, bir muhojir yozuvchi yangi tilda yozar ekan, u o‘z ona tilidagi madaniy xotiralarni ham asarga singdiradi. Natijada matn “lingvistik oraliq” holatini kasb etadi – na to‘la bir millat adabiyoti doirasiga sig‘adi, na butkul begona til adabiyoti sifatida qaraladi. Bunday asarlar jahon adabiyotida **postmilliy** va **postmonolingval** oqimlarning o‘sib kelayotganini ko‘rsatadi.

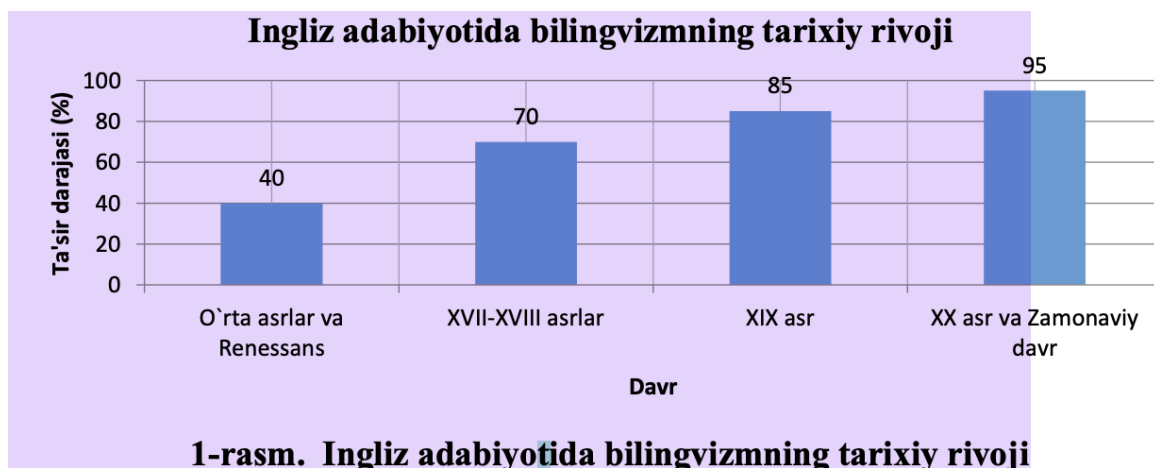
So‘nggi yillarda translingval poetik asarlarni tahlil qilishda interfaol va raqamli yondashuvlar ham qo‘llanmoqda. Masalan, ayrim tadqiqotchilar ko‘p tilli matnlarni lingvistik korpuslar yordamida tahlil qilib, qaysi tillar kombinatsiyasi ko‘proq qo‘llanishini aniqlashga urinmoqda. Natijalar shuni ko‘rsatadiki, global adabiy

jarayonda dominant tillar (ingliz, ispan, rus va h.k.) hamda mintaqaviy tillar o'rtasida yangi ijodiy "dialog" shakllanmoqda. Ko'p madaniyatli jamiyatlarda yashovchi avlod yozuvchilari, masalan, AQShda Balkan mamlakatlaridan kelib ingliz tilida ijod qilayotgan Aleksandar Hemon yoki Miroslav Penkov kabi adiblar, o'z asarlarida vatandosh tillar ruhini ingliz tilidagi matnga olib kirib, translingval adabiyotning yorqin namunasini yaratmoqdalar. Slavova ta'kidlaganidek, bunday ijodkorlar "panoramali translingvistik tasavvur"ga ega bo'lib, adabiy muloqotda bir nechta madaniyat va asrlarni bog'lovchi ko'priklar yaratmoqda.

Tahlil

Translingval poetikani o'rganish bo'yicha amalga oshirilgan tadqiqotlar bir qator qiziqarli **tahliliy ma'lumotlarni** taqdim etdi. Avvalo, ingliz tilidagi adabiyot misolida ko'rish mumkinki, tarix osha ko'p tillilikning adabiyotga ta'siri muttasil oshib borgan. Tadqiqotlarda *o'rta asrlar va Uyg'onish davrida* ingliz adabiyotiga bilingvizm ta'siri nisbatan cheklangan (shartli ravishda 40% daraja) bo'lsa, *XVII–XVIII asrlarda* xalqaro madaniy aloqa ortishi bilan bu ko'rsatkich 70% atrofida baholangan. *XIX asr* oxiriga kelib esa ko'p tillilik ta'siri 85% gacha yetdi. Nihoyat, *XX asr va zamonaviy davrga* kelib ingliz adabiy jarayonining deyarli 95% qismi biror ma'noda boshqa tillar bilan aloqador holda kechmoqda (1-rasm). Bu raqamlar, albatta, taxminiy va shartli hisob-kitoblardir, lekin ular umumiy tendensiyaning – zamonaviy adabiyot tobora **ko'p tilli muhit** mahsuliga aylanishini yaqqol ko'rsatadi. **1-rasm**da aynan ingliz adabiyotidagi bilingvizm ta'sirining tarixiy o'sish grafigi tasvirlangan.

1-rasm: Ingliz adabiyotida ko'p tillilik (bilingvizm) ta'sirining tarixiy o'sishi (ma'lumotlar manbasi: Komilova G.O. tadqiqoti, 2025).

Shuningdek, jahon miqyosida ko'p tillilikning tarqalishi bilan bog'liq statistik ma'lumotlarni ko'rib chiqish translingval poetikaning dolzarbligini tushunishga yordam beradi. Bugungi kunda monolingv (yagona tilga ega) odamlar dunyo aholisining atigi taxminan yarmidan sal kamrog'ini tashkil etadi. Turli baholashlarga ko'ra, sayyoramiz aholisining **kamida 60%** ikki yoki undan ortiq tilda so'zlashadi. Translingval poetikaning hozirgi kundagi dolzarbligi uning adabiy hamda ijtimoiy funksiyalari bilan bog'liq. Birinchidan, bunday asarlar adabiyotda **yangi estetik imkoniyatlar** yaratmoqda – turli tillarning tovush va ifoda uslublari chatishgan matnlar poetik ma'noni boyitadi, o'quvchida yangicha estetik tajriba uyg'otadi. Ikkinchidan, translingval adabiyot **madaniyatlararo muloqotning** o'ziga xos shaklidir. Muallif bir nechta til orqali bir vaqtning o'zida turli auditoriyalar bilan so'zlashadi, tarjima vositasiz ko'prik quradi. Bu, ayniqsa, ko'pchilik bo'lib ketayotgan ko'pmadaniyatli jamiyatlarda muhim – translingval asarlar o'quvchilarga begonaday tuyulgan til va madaniyatni badiiy idrok etish imkonini beradi. Uchinchidan, translingval poetika **shaxsiy va jamoaviy identifikatsiya masalalarini** yoritadi. Masalan, muhojir yozuvchining ikkinchi tilda yozgan romani uning ikki dunyo o'rtasidagi kechinmalarini aks ettiradi, bu esa global migratsiya asrida juda dolzarb mavzu.

Translingval poetikaning ahamiyati oshib borayotganini unga bag'ishlangan ilmiy anjumanlar va tadqiqotlardan ham ko'rish mumkin. So'nggi o'n yillikda "ko'p tillilik va adabiyot" mavzusida xalqaro konferensiyalar, maxsus jurnal sonlari (masalan, **Journal of Literary Multilingualism**) muntazam o'tkazilmoqda. Yangi terminologiyalar – "**translanguaging**", "**transliteratura**", "**transkul'turizm**" kabi atamalar ilmiy muomalaga kiritilib, til va adabiyot chegaralarini o'rganish kengaymoqda. Bu jarayonda adabiyotshunoslik lingvistika, tarjimashunoslik, madaniyatshunoslik kabi fanlar bilan yaqindan aloqaga kirishib, **interdisiplinar yondashuv** shakllanmoqda.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, **21-asrda translingval poetika** adabiyotning muhim va dolzarb yo'nalishiga aylandi. Uning kelib chiqishi global miqyosdagi til va madaniyatlar aro aloqalarning kuchayishi bilan uzviy bog'liq. So'nggi yillarda ko'plab olim va tadqiqotchilar translingval adabiyotning nazariy asoslarini ishlab chiqib, konkret adabiy misollar tahlili orqali uning xususiyatlarini yoritdilar. Translingval poetika nafaqat lingvistik hodisa, balki ijtimoiy-madaniy jarayonlarning adabiyotdagi aksidir – u immigratsiya, diasporalar hayoti, postkolonial tafakkur kabi keng mavzularni o'z ichiga oladi.

Translingval asarlar tahlili shuni ko'rsatadiki, til odamning fikrlashi va o'zligini ifodalashida markaziy o'rin tutadi, va bir nechta tildan foydalanish badiiy matnda turli **shaxsiyat qirralarini** ko'rsatishga yordam beradi. Zamonaviy translingval yozuvchilar o'z asarlarida ko'pincha milliy chegaralar, til siyosati va madaniy merosni savol ostiga qo'yadi. Shu bois, translingval poetika bugungi kunda adabiy innovatsiya va eksperimentlarning oldingi safida turibdi, deyish mumkin.

O'zbekiston adabiyotida ham translingvizm unsurlarini kuzatish mumkin, garchi hozircha bu mavzu chet eldagidek keng o'rganilmagan bo'lsa-da. Tarixiy

nuqtai nazardan qaraganda, Markaziy Osiyoda ko‘p tillilik an‘analari chuqur ildizga ega – Alisher Navoiy va Zahiriddin Muhammad Bobur kabi shoirlar ikki tilda ijod qilib, adabiy meros qoldirishgan. XXI asrga kelib ayrim o‘zbek ijodkorlari ham translingval yo‘sinda tanilmoqda. Masalan, zamonaviy o‘zbek yozuvchisi **Hamid Ismoilov** asarlarining ko‘pchiligini rus va ingliz tillarida yozib, o‘zbek, rus va jahon adabiy muhitini bog‘lovchi noyob ko‘priklar vazifasini o‘tamoqda. Uning “Ga’zniylar” (The Devils’ Dance) romani avval o‘zbek tilida yozilib, keyinchalik ingliz tiliga tarjima qilingan va jahon o‘quvchilariga yetib borgan. Ismoilov ijodi xorijiy adabiyotshunoslar tomonidan **translingvistik poetika** nuqtai nazaridan tahlil qilinib, uning metapoetik uslubi haqida ilmiy xulosalar bildirilmoqda – xususan, tadqiqotlarda Ismoilovning ko‘p tillilik estetikasiga ega yozuvchi ekani qayd etilgan.

Akademik doiraga nazar solinsa, O‘zbekistonda so‘nggi yillarda ko‘p tillilik va adabiyot mavzusiga qiziqish ortib bormoqda. 2025-yilda Toshkentda himoya qilingan Gulmira Komilova nomli tadqiqotchi olimaning doktorlik dissertatsiyasi bevosita **bilingv she’riyat** tarixiy ildizlari va nazariyasiga bag‘ishlangani buning isbotidir. Ushbu ishda ingliz va o‘zbek adabiyotlaridagi ikki tilli poeziya qiyosiy tahlil qilinib, zamonaviy adabiy jarayonda bilingvizmning o‘rni yoritilgan. Ayni chog‘da, respublikamiz yozuvchilari orasida ham boshqa tillarda ijod qiluvchi qalamkashlar paydo bo‘layotgani kuzatilmoqda – bu jarayon milliy adabiyotimizning jahon adabiy makoniga integratsiyalashuvi yo‘lida muhim qadamdir.

Xulosa o‘rnida aytish mumkinki, translingval poetika – bu XXI asr adabiyotining boyiy borayotgan va jadal rivojlanayotgan sohasi. U adabiyotga yangi ovozlari va ranglar olib kirib, o‘quvchilarga turfa tillar va madaniyatlar chorrahasida joylashgan asarlarni taqdim etmoqda. Ilmiy-nazariy nuqtai nazardan, translingval poetika til, tafakkur va madaniyat o‘zaro aloqalarini chuqurroq anglashga yordam

beradi. Kelajakda globallashuv yanada ortishi bilan, translingval adabiyot va uning poetikasi adabiy jarayonning ajralmas qismiga aylanishi shubhasizdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Kellman, S. G. (2000). *The Translingual Imagination*. Lincoln: University of Nebraska Press.
2. Kellman, S. G., & Lvovich, N. (Eds.). (2022). *The Routledge Handbook of Literary Translingualism*. Routledge.
3. Komilova, G. O. Bilingual nutqda va mediya matnlarda estetik buzilish orqali madaniy identity ifodasi. *Journal NAMDU*.2025. (6).518-521.
4. Dowling, S. (2018). *Translingual Poetics: Writing Personhood under Settler Colonialism*. University of Iowa Press.
5. Slavova, C. (2016). “Translingual Literature and Postmodern Multicultural Identities.” *Comparative Literature Studies*, 53(4), 587–605.
6. Pavlenko, A. (2014). *The Bilingual Mind and What It Tells Us about Language and Thought*. Cambridge University Press.
7. Yildiz, Y. (2012). *Beyond the Mother Tongue: The Postmonolingual Condition*. Fordham University Press.
8. Komilova, G. O. (2025). *Ingliz va o‘zbek adabiyotida bilingv she’riyatning nazariy asoslari va tarixiy ildizlari*. Toshkent: PhD dissertatsiyasi.
9. Ismoilov, H. (2018). *The Devil’s Dance* (Translated by Donald Rayfield). London: Tilted Axis Press.
10. Kramersch, C. (2014). “Teaching Foreign Languages in an Era of Globalization: Introduction.” *Modern Language Journal*, 98(1), 296–311.
11. Bhabha, H. K. (1994). *The Location of Culture*. London: Routledge.